

EEN DEGELIJKE STUDIE OVER DE PANSE VISSERSTAAL.

In december 1976 is bij Van In (Lier) verschenen : "Bijdrage tot de studie van de visserstaal te De Panne" (103 blz., 225 F.) door Freddy L. Rigaux. Het is nr 10 - 1976 uit de Heembibliotheek "Bachten de Kupe" en een voortreffelijk werk dat, sober en praktisch voorgesteld, de aandacht van iedere taalliefhebber verdient.

De auteur, geboren 1944 in De Panne uit een vissersfamilie, is licenciatat vertaler. Hij promoveerde in Antwerpen (RUCA) op het proefschrift : "Beitrag zur Fachsprache der Heringsverarbeitung" en volgde een paar semesters Germanistik aan de universiteit van Münster (Westfalen).

In een korte inleiding herinnert F. Rigaux even aan de bloei (vóór 1914) van de Panse visserij en aan het verval ervan na W.O. I (doordat er tenslotte geen schuilhaven kwam). De kern van de vloot week uit naar Nieuwpoort en Oostende.

Om de met verdwijning bedreigde woorden en uitdrukkingen van de visserstaal "voor het nageslacht te bewaren" heeft F. Rigaux die woordenlijst aangelegd. De beknopte maar uitstekende studie omvat iets meer dan 700 lemmata, alfabetisch gerangschikt en, waar het pas geeft, naar hun herkomst of (voor planten en dieren) met de wetenschappelijke benaming verklaard. Bovendien wordt elk woord vergeleken met het reusachtig "Woordenboek der Nederlandsche Taal" ('s Gravenhage, 1882-), voor het onvoltooide deel daarvan met de grote "van Dale" en verder met "de twee standaardwerken van de visserij aan de Vlaamse kust", nl. "Onze zeilvischsloepen", Antwerpen 1920 en "Verklarende vakwoordenlijst van de zeevisscherij", Leuven 1931, beide door Frans BLY. Sporadisch wordt er ook verwezen naar De Bo's Westvlaams Idioticon en Gezelles Loquela.

F. Rigaux heeft zich vakkundig gedocumenteerd en authentieke bronnen geraadpleegd : hij heeft nl. jaren lang talloze gesprekken gevoerd met een zestigtal geboren en getogen Pannenaars. Bovendien heeft hij de uitspraak van de woorden opgetekend uit de mond van acht autochtone zeebonken, allen geboren vóór 1900. Wat het wetenschappelijk karakter van het werk onderstreept, is de precieze aanduiding van de dialectuitspraak achter ieder lemma -in de algemeen Nederlandse vorm gespeld - waarbij zorgvuldig het systeem van de Association phonétique internationale gebruikt wordt. Dat doelmatig fonetisch schrift wordt in de meeste wetenschappelijke publicaties toegepast en werd o.m. aangewend door Prof. E. Blancquaert in zijn overbekende "Practische uitspraakleer van de Nederlandse taal" (De Sikkel, Antwerpen) en door dezelfde en Prof. W. Pée in "Dialectatlas van West-Vlaanderen en Fransch-Vlaanderen" (De Sikkel, Antwerpen, 1946).

Ieder die deze studie over de Panse visserstaal ter hand neemt, zal het doodjammer vinden dat in het Oostends woordenboek (=O.W.) het overvloedige woordenmateriaal niet volgens dezelfde methode verklaard en met dezelfde fonetische code weergegeven werd.

F. Rigaux heeft zijn tekst met 7 (oude) interessante foto's en 2 tekeningen geïllustreerd. Achteraan tenslotte heeft hij 150 bijnamen en 2 vissersliedjes afgedrukt. Het is een genoegen in die woordenlijst, waarin ook volksdeuntjes en weerspreuken zijn opgenomen, te grasduinen. Met plezier begroet je "Oostendse bekenden" zoals : boezeroen, bruintje, krabbekoker, malfijt, puddok. Dat laatste heb ik in mijn jeugd vaak gehoord als synoniem van "liere", vooral in de uitdrukking : iets in je puddok slaan.

Onder de zuiver technische termen zijn sommige aan het Frans ontleend o.a. flèche, gabier, kapiejo, koppage, majon, mannegoot, meerlaan, paljas, parade, relâche, taljevang, trullie, vievers. Geen van die woorden domden voor in het O.W.

Zoals in alle dialecten treft ons hier ook het kleurrijke, het plastische, het brutaal rake van vele benamingen, bv. horlogeslinger (=katrog), inktstrijter (=inktvis, Oostends : intespuger), kapucijntjes (=klippen aan de zuidwestkust van IJsland), karrewiel (=maanring), lokketetten (=zeeanemonen), marionetten (=bliksemflitsen), paljas (=jonge haring), panekazak (=grote mantelmeeuw), papzak (=een zekere strandkrab), paradijs (=vissershaven van Calais), pennelikker (=een zekere ster), portemonneetje (een platschelp), stinkaard (=soort van kabeljauw). Ook die woorden vinden we niet in O.W.

Ongenaadig zijn de spotnamen voor vissers en hun boot : duinezal, jampot, kroet, mestkarre, padde, pekketerre, puzzeschijter, schijtkot.

We stoten ook op varianten t.o.v. het Oostends : milte (Oost. : melksje), zwem of kalle (Oost. : kelle), tietot (Oost. : tietoter, tetoter), smoel (=vlak, effen, kalm) b.v. een smoel zeetje (O.W. : smoelwoater).

Is die belangwekkende studie van Freddy L. Rigaux beperkt van omvang, om de vlijt, de zorg, de nauwkeurigheid waarmee hij te werk is gegaan, is zijn bijdrage -overigens in keurig Nederlands gesteld - een model.

G. Billiet.

HERINNERINGEN AAN OOSTENDE ANNO 1908.

Fernand Crommelynck (1886-1970) behoort tot de voornaamste toneel-schrijvers van de twintigste eeuw. De Frans-Belgische auteur van "Le cocu magnifique" was ook journalist en kroniekschrijver. Van 4 juli tot 26 september 1908 verschenen onder initialen 43 artikels van zijn hand in het liberale, koningsgezinde weekblad "Le Carillon" over het Oostende van de Belle-Époque. Zo handelde hij over de Zeewijding, L. Spilliaert, Oostende-Kermis, Oostende-Gouden Poort, Oostende-Kunstcentrum, de baden, enz. Alle bijdragen werden gebundeld en uitgegeven door J. Moulin onder de titel : "Textes inconnus et peu connus de Fernand Crommelynck. Etude critique et littéraire". Bruxelles, Palais des Académies, 1974, 25X16cm, XXV-331 blz. (Académie Royale de Langue et de Littérature Françaises). Aanbevolen ! Prijs : 320 F.

E. Smissaert

EEN "FREUDIAANSE" MOP IN VERBAND MET OOSTENDE.

In zijn werk "Der Witz und seine Beziehung zum Unbewussten" haalt Sigmund Freud volgende mop aan :
"Een bedelaar vraagt zijn weldoener, een baron, geld voor een reis naar met verblijf te Oostende : zijn dokter had hem zeebaden aangeraden voor zijn gezondheid. De baron meent dat Oostende een zeer dure badplaats is en oppert dat een zeekuur in een minder dure badplaats even doelmatig zal zijn. Hierop antwoordt de schooier dat hij persoonlijk niets te duur vindt wanneer het om zijn gezondheid gaat..."

J.H. K.